

OPPEGÅRD HISTORIELAG NR. 1-94

FUTH-ARKET

Kommer ut med ujevne mellomrom.

STYRET HAR TIL HENSIKT Å SENDE UT MEDLEMSINFORMASJON MED (U)JEVNE MELLOMROM. DERFOR HAR VI BÅST LIV I VART GAMLE MEDLEMSBLAD FUTH-ARKET IGJEN. I-DET MEDLEMSTALLET NÅ HAR PASSERT 140, MÅ VI FA TIL EN BEDRE MEDLEMSINFORMASJON. DET HAPER VI AT DETTE ARKET VIL BIDRA TIL.

Form.

FRA ARSMØTET:

Arsmøtet ble holdt i biblioteket den 8.mars. Hele 39 medlemmer var møtt frem. Arsberetning og regnskap gikk greit igjennom. Etter årsmøtet har historielaget denne styresammensetningen:

formann: Willy Østberg

nestformann: Øyvind Myhrvold

sekretær: Ole Rojahn

kasserer: Mølle Bjørgaas

styremedl.: Eivind Barca

styremedl.: Jon Sjødal

styremedl.: Karl Djupeng

styremedl.: Terje Fredriksen

SOMMERENS BEGIVENHET:

I løpet av juni vil vi arrangere en medlemstur med buss til kulturparken Tanum Hede i Båhuslen i Sverige. Her har man anlagt en fornminnepark med Helleristninger, bronsealdermuseum, steinalderboplasser og mye mer. Dette vil vise noe av det vi kan drømme om å få til på Svartskog. Denne turen vil vi komme tilbake til i eget skriv med forhåndspåmelding.

ARRANGEMENTER:

1994 er kulturvernåret. I den forbindelse har vi gått sammen med kommunen i å arrangere en miljøaksjon som har temaet: Lokalhistorie og identitet. I denne sammenheng er det lagt opp til en rekke arrangementer:

14. april: Foredrag om Sigrid Undset.

26. April: Foredrag om Roald Amundsen.

Mai: Jernalderseminar.

Juni: Oppegårdkveld ved Follo museum.

10. September: Vandring langs Gjersjøelven over Hvitebjørn.

19.oktober: Posthistorien i Oppegård

23.november: Veiistorien i Oppegård

Det vil bli distribuert en folder til alle husstander. Der vil de endelige datoene stå oppført. Ta vare på denne folder fra kommunen.

Følg ellers med i Lokalavisen.

styret.

På årsmøtet kom det frem ønske om å danne noen arbeidsgrupper, hvor medlemmer med en spesiell interesse kan komme sammen å fordype seg innen sitt interesseområde.

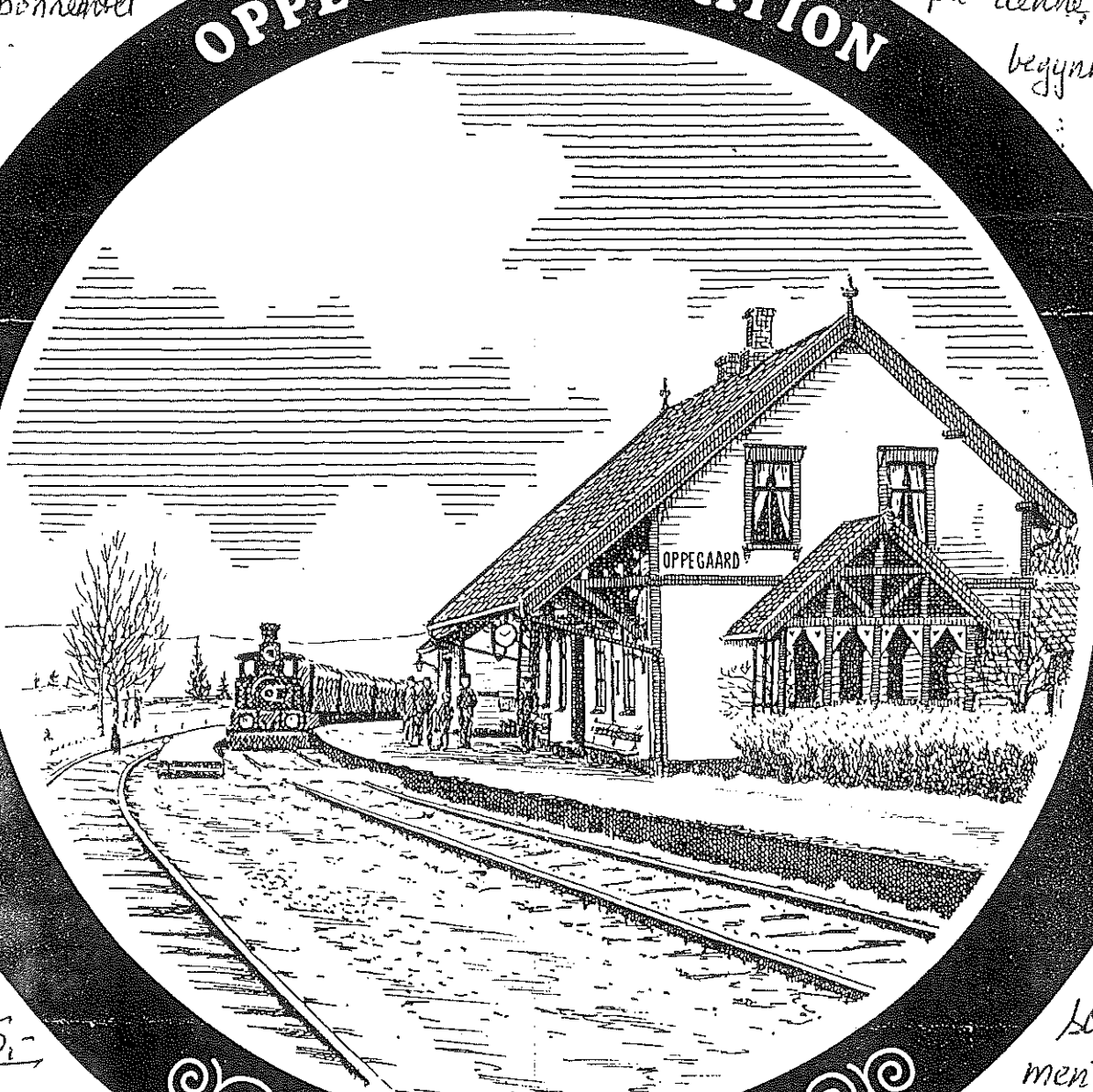
Styret vil koordinere oppstarten av disse gruppene. Vi ber de som er interessert å sende inn svarslippen på siste side slik at vi kan få registrert de som ønsker å delta i slike arbeidsgrupper. Styret vil foreslå følgende arbeidsgrupper: En slektsforskningsgruppe, en navneregistreringsgruppe, en arkeologisk gruppe og en informasjonsgruppe. Dessuten er vi åpne for andre forslag fra dere. Altså de som ønsker å engasjere seg nærmere innenfor et bestemt område; fyll ut svarslippen på siste side og send den inn til styret!!

SALG AV OPPEGARD PLATTE.

Under forutsetning
100 abonnenter
vil vi
disse.

av at vi får minst
på denne platten,
begynne å lag

OPPEGAARD STATION

Samme
motiv
som
dem
i
Kale
des

Prisen
blir ca 225,-

Tegn de
som abonn
ment. Bruk
skjemaet på si
side,

1994

Befolkningen i Oppegård på begynnelsen av 1700-tallet.

Av Willy Østberg.

På slutten av 1600-tallet begynner prestene i Norge å føre kirkebøker. Tidspunktet er endel forskjellig fra kirkesogn til kirkesogn. I Nesodden herred med Oppegård Annex var det kapellan Christian Ruge som begynte å føre kirkebok. Han ble tilsatt som kappelan i 1707 og som sogneprest fra 1709 og var i dette embedet til 1750. Han er fortsatt den prest som har virket lengst i vår bygd; innpå 44 år.

Jeg begynte i fjor høst å gå systematisk gjennom kirkeboken og har tatt avskrift av de nedtegnelser som omhandler dåp, giftemål og begravelser fra Oppegård Annex. Dette er et tidkrevende arbeid, så jeg har til nå bare kommet til året 1731 altså en periode på 23 år.

Det er endel interessante opplysninger som kommer frem ved å studere gamle kirkebøker. Det første som er nedtegnet i kirkeboken er en dåp i 1707. Det er Stener Oppegårds datter Ingerid som døpes og føres inn i kirkeboken. Det står ikke noe dato, kun årstall. Morens navn og faddere er heller ikke nevnt. På bakgrunn av navneskikken den gang, hvor man brukte gården/plassens navn som sitt kan man få et visst inntrykk av bosetningsmønstrer. Ved å ta navnene til dåpsbarna, deres federe, navnet til fadderne, til de som gifter seg og til de døde har jeg funnet ut at det bodde mennesker på følgende gårder og plasser i denne perioden (1707-1730): Sjødal, Søndre Oppegård, Kurud, Dal, Grimmo, Holmen, Vestre Oppegård, Bålerud, Aasen under Grimmo, Torbjørnrud, Bråter Bjørnsrud, Hvitebjørn, Lie, Wasbonn, Kollebon, Ormerud, Bråten. Ekornerud, Røkjelda, Bekkensten, Sandbugten, Elven, Troidalen, Sætre, Sætreholen, Haugbroe, Tusse, Rødsten, Fiskeråsen, Sjødalsenga, Sjødalsstrand, Østre og Vestre Greverud, Østre Oppegård. Desuten er det også dåpsbarn fra Fløysbon og Stubljan som ble døpt i Oppegård kirke i denne perioden selv om disse gårdene lå i Akers sogn. Det er også noen få dåpsbarn hvor farens navn ikke sier noe om hvilken plass eller gård han kom ifra.

Dette er 34 gårder eller plasser som vi dermed kan si med sikkerhet er bebodd på denne tiden. Det vi også kan se er at på mange av disse stedene er det flere familier. På en så liten plass som Troidalen er det f.eks. tre familier som bor på denne tiden. I løpet av disse 23 årene jeg til nå har gått igjennom ble det døpt 130 barn, mens det i samme periode døde 91 mennesker.

Dermed var det et netto fødselsoverskudd i perioden på 39 personer. Hvis man regner med at det ikke var noe overskudd i innflytning. D.v.s at like mange utenbygds menn hentet sin brud i Oppegård, som Oppegårdmenn hentet sin brud utenbygds så var det altså en økning i befolkningen i Oppegård på 39 personer i fra 1707 til 1730.

Alder.

Av de som står oppført som døde er det en merkverdighet fra 1710, ja nærmest en liten sensasjon. Her står oppført følgende:

28. sept. begravet Torer Pedersøn Lie under Oppegård alder 110 år, 2 maaneder.

28. Sept. begravet Torer Pedersøn Lie under Oppegård, alder 110 år, 2 Maaned.

Fra kirkeboken fra 1710

Dette er en bemerkelsesverdige høy alder, og er til dags dato det tredje eldstemennes som har levd i Norge siden man begynte med opptegetninger av kirkebøker. Den nest eldste jeg har funnet i denne perioden er Peder Kollebon som ble begravet den 11/7-1717. Han ble 98 år gammel. Ellers viser kirkebøkene at det var en ganske stor spebarnsdød i denne perioden. Verst går det utover Jeppe Halvorsøn fra Ormerud. Han var leilending under Ljansgodset som i denne perioden var eid av Peder Pedersøn Müller som døde i 1714 og etter det av hans sønn Antoni Müller. Jeppe Halvorsøn Ormerud var født rundt 1680 og var først gift med Inger. De fikk i 1712 en datter som fikk navnet Mari. Hun vokser opp. Sent på året i 1713 får de en sønn som de døper Christopher. Han dør i 1714, 15 uker gammel. Senere i 1714 får de en ny sønn som døpes Halvor. Han dør i 1715. 10 måneder gammel. I 1718 dør kona Inger. Jeppe gifter seg om i 1720 med Eli Bjørnsdatter fra Bjørnsrud. Hun er født i 1677. De får i 1721 datteren Berte som dør i sitt første leveår. I 1723 føder Eli Bjørnsdatter Ormerud en sønn, men igjen rammer tragedien familien på Ormerud. Kona Eli Bjørnsdatter dør i barselseng og sønnen som er døbt Halvor dør bare fire uker gammel. Så går det to år og Jeppe Ormerud gifter seg for tredje gang med Mari Madsdatter i 1725. Først etter fem år får de en sønn som de kaller Svend. Siden jeg i skrivende stund ikke har kommet lenger i kirkebøkene vet jeg ikke om han vokser opp, men jeg må si dette avdekkerhvilken tragedie som rammet en familie gjennom vel 20 år. Dette er bare et eksempel på den spebarnsdødligheten som var. På de fleste gårder eller plasser finner vi eksempler på spebarn som dør i løpet av sitt første leveår, men dette tilfelle fra Ormerud er det verste jeg har funnet.

Giftemål.

Hvis vi ser på de parene som gifter seg i denne perioden så ser det ut som en ikke drar så langt for å finne seg ektemake. Ofte er det giftemål mellom to ungdommer fra nabogårdene. Ofte er bare mannen ført opp med gårdsnavnet, men noen ganger kan vi se hvor begge ektefellene kommer fra. Som eksempel på dette er: I 1713 giftet Jens Olsson Kurud seg med Olau Olesdatter Greverud. I 1714 giftet Jacob Ekornrud seg med Rebecca Joonsdatter østre Greverud. I 1718 giftet Helge Svendsøn Wasbon seg med Gunnild Olsdatter Dahl. I 1720 giftet Jeppe Ormerud seg med Eli Bjørnsdatter Bjørnsrud. I 1723 giftet Arve Berntson Oppegaard seg med Sara Claesdatter Troidalen. I 1724 giftet Ingebret Halvorsøn Ormerud seg med Marthe Andersdatter Kollebon. I 1725 gifter Svend Pedersøn fra vestre Oppegaard seg med Marte Hansdatter fra søndre Oppegaard, og i 1728 gifter Anders Andersøn Braaten seg med Eli Olsdatter Dahl.

Det er også eksempler på at man finner seg ektemake utenfor bygda. Den 8/11-1716 gifter Torger Arvesøn fra Krogstad sogn seg med Mari Torbjørnrud. Den 31/1-1717 gifter Gulbrand Truelsson Kvakesta fra Skee sogn seg med Christine Olsdatter, Greverud westre. Den 27/12-1720 gifter Hans Poulson fra Skee sogn seg med Kari Olsdatter fra østre Greverud.

Dette viser at det var en nær tilknytning mellom de forskjellige gårdene og plassene på denne tiden. Man kan nesten gå så langt som å si at de fleste familiene i Oppegård Annex på den tiden var i familie ved inngifte.

_____ klipp her _____

Klipp fra Akershus-i-mellom.

STORE PLANER FOR INGIERSTRAND BAD

Det er lagt store planer for det store, flotte anlegget på Ingierstrand bad i Oppegård. Disse planene inngår i Akershus fylkeskommunes store kystkulturprosjekt, under tittelen «vern for bruk».

Planene som går ut på en rehabilitering og opprusting av området til kulturformål er et resultat av samarbeidsprosjekt om Ingierstrand Bad og Kulturpark. Prosjektets styringsgruppe har bestått av representanter fra Akershus fylkeskommune, Oppegård kommune og Oslo kommune. Ellen Dingstad, kultursjef i Oppegård har vært prosjektleder. *AKERSHUS imellom* har tatt en prat med henne om planene.

Dingstad forteller at Ingierstrand bad ble bygd 1933 og åpnet i mai 1934. Arkitekter var Mostue og Skistad. Hele anlegget er holdt i en gjennomført funksjonalistisk stil; dette gjelder både bygninger, gjerder, lykter, stupetårn og brygger. Det er denne helheten som gjør anlegget spesielt. Ingierstrand regnes som et hovedverk innenfor norsk funksjonalisme. Dette er årsaken til at den norske avdelingen av verneforeningen Docomomo (Documentation of Modern Architecture) har anlegget høyt oppe på sin liste over bevaringsverdige byggverk.

Det er Oslo kommune som eier anlegget. Kommunen kjøpte det i 1936 som en gave til bybefolkningen, og for å ivareta friluftssonene rundt hovedstaden.

Ingierstrand en varm sommerdag 1949 - yrende badeliv. Foto: Widerøe 16713.

Ingierstrand bad har vært et sommerbygg; det har vært i bruk i 60 korte norske sommersesonger. Dette har gjort at slitasjen er langt mindre enn på et helårsanlegg. Anlegget er så dårlig vedlikeholdt at ingenting av betydning er endret. Ikke noe så galt at det ikke er godt for noe!

Prosjektgruppen legger vekt på en antikvarisk riktig rehabilitering, og den har foreslått at området reguleres til «spesialområde bevaring». Anlegget skal ikke bli noe museum, men fylles med liv og være til glede for innbyggerne i regionen. Man ønsker å bevare Ingierstrand som et sommeranlegg; isolering vil ødelegge bygningene, og da spesielt hovedbygningen. Her foreslår gruppen bruksendring fra restaurantformål til kulturformål. Det er inngått et samarbeid med Akershus Kunstnersenter som arbeider med planer om en sommerutstilling i hovedbygningen i 1994.

- Hovedbygningen på Ingierstrand er et fantastisk utstillingssted, sier Solveig Torgersen, daglig leder for Akershus Kunstnersenter, og fortsetter: Det er nydelig lys og store gulvflater, og ideelt for f.eks. store fritthengende tekstiler. Ingierstrand er et sted vi kan vise Akershuskunstneres arbeider til et bredt publikum. Sommerens utstilling vil bli en utstilling av både billedkunst og kunsthåndverk med bred publikumsappell.

Planene skal nå behandles av samarbeidspartene - Akershus fylkeskommune, Oppegård kommune og Oslo kommune. Det blir spennende å følge utviklingen ved Ingierstrand Bad og Kulturpark utover i 1994. Planene for stedet er i hvert fall svært interessante, og det er flott om anlegget nå kan få den opprustning det fortjener.

Bunnefjorden - en perle i Follo

Bunnefjorden er en fjordarm av Oslofjorden som strekker seg fra Nesoddtangen og Hovedøya i nord til Nesset i syd. Navnet har fjorden fått etter gården Bonn som ligger i "bonn" av fjorden innerst ved Nesset.

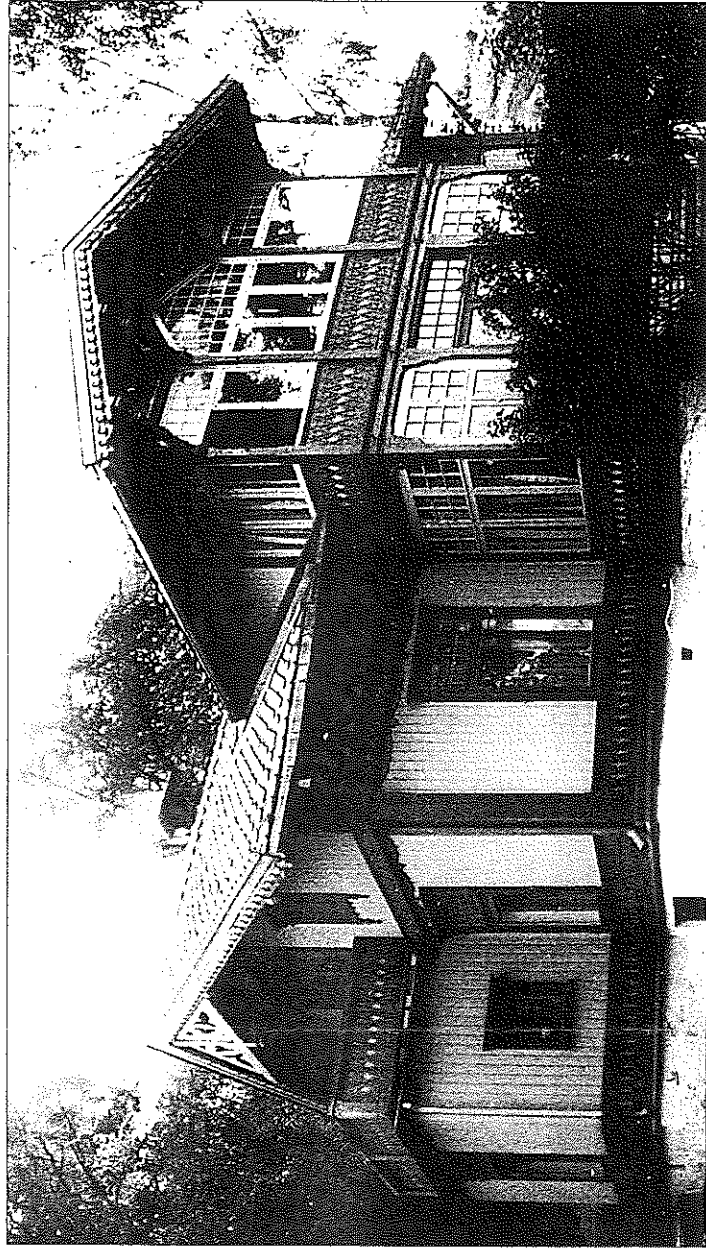
Fire Akershuskommuner har kystlinje til Bunnefjorden: Oppegård, Ås, Frogn og Nesodden. Fjorden har fra gammelt av vært en viktig ferdselsåre både sommer og vinter. I 1716 gikk Karl XII på isen over Bunnefjorden og inn til Kristiania for å prøve å ta Akershus festning. Før 1915 var Oppegård og Nesodden én kommune, og herredsstyremøtene ble holdt på Jaer skole på Nesodden. Herredsstyremedlemmene fra Oppegårdstiden ble da rodd over fjorden når de skulle i møte. Oppegård kirke var i hele middelalderen og frem til kommunedelingen en annekskirke under Nesodden med felles sogneprest. Ved gudstjeneste i Oppegård kirke ble prestens rodd over fjorden. I 1853 ble det åpnet dampskipstrafikk i Bunnefjorden og anlagt en rekke bryggerbåde i Oppegård, Ås, Frogn og Nesodden.

En artig begivenhet fant sted på Bunnefjorden 25. februar 1912. Norges første billøp, et israce i regi av KNA vakte så stor oppmerksomhet at arrangementet brøt helt sammen. Over 10 000 mennesker kom fra Kristiania og omegn for å se

disse nymotensfartsvidundre. Isracet måtte til slutt avbrytes fordi det ble så mye overvann på isen med så mange tilskuere.

I det hele tatt finnes det en mengde kulturminner og forminner langs Bunnefjorden. I Ås er de berømte Nøstvedtfunnene gjort. Disse funnene er opphavet til den perioden som kalles Nøstvedtkulturen, steinalder for ca. 8-9000 år siden. Tilsvarende funn, bare ikke i de mengder, er også gjort i Frogn og Oppegård. Dette var en typisk veidemannskultur, og i de siste år er det funnet flere spor av steinalderboplasser både i Frogn og Oppegård. Det finnes flere bronsealderpyser, samt hustufter som ennå ikke er datert, men som arkeologer mener er eldre enn vikingtid. Det er funnet og registrert flere bygdebøyer, varder og steingjerder som er gamle forsvarsverk og bryggeanlegg ca. 7-8 meter over nåværende sjønivå.

Av nyere tids kulturminner finnes det en rekke gamle hus og gårder som er opp til 300 år gamle. Disse gårder hadde en kombinasjon av

Roald Amundsens hjem i Svartskog. Foto: Trond Bjorli/Akershus fylkesmuseum.

fiske, jordbruk og sjøfart som eksistensgrunnlag. Det finnes fortsatt yrkesfiskere i Bunnefjorden. I tillegg til bryggene fra dampskipstiden er det også rester etter utskipshavner for is. Isskjæring ble drevet i stor stil fra tjern og kunstige dammer på savnet ved Nordpolen. Amundsen omkom selv under leteaksjonen. Hjemmet hans er i dag et statlig museum. En statue av Roald Amundsen ble utket på 100-årsdagen for hans fødsel i 1972 av kong Olav.

Det finnes ellers en rekke perler i Bunnefjorden som enten er i privat eller offentlig eie, og som bør kunne utvikles og tilrettelegges for opplevelse og besøk for allmenheten. Jeg tenker i første rekke på Ingierstrand Bad, Breivoll Gård, Nesset, Helleviktangen m.m.

Willy Østberg